

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 3, Sayı: 10, Aralık 2017, s. 484-497

Serkan OTACIOĞLU

Marmara Üniversitesi AEF GSEB Müzik Eğitimi ABD, sotacioglu@marmara.edu.tr

OKUL ÖNCESİNDE SES EĞİTİMİNE GENEL BİR BAKIŞ

Özet

Okul öncesi dönemin çocukların eğitim hayatında çok önemli bir rolü olduğu artık tartışılmaz bir boyuttur. Konu ile ilgili birçok öğretim-yöntem ve tekniği geliştirilmiş, ana sınıfı öğretimi çeşitli eğitim kurumlarında çok önem verilir hale gelmiştir. 21. yüzyılda ortaya çıkan eğitim anlayışındaki yeniliklerin, çocuk gelişimi ve eğitiminde kullanılan yöntemler konusundaki en önemli boyutu genelde sanat, özelde müzik alanında görülmektedir. Bu etkinlik türü kapsamında olan ve asıl hedefi dil gelişimini desteklemek olan ses çalışmaları doğru planlanıp uygulandığında çocuklarda olumlu etkileri tartışılmaz boyuttur. Okul öncesi dönemi çocuğu duygularını belli etmek için müziği araç olarak kullanırlar. Toplu olarak şarkı söylediklerinde ise sosyal, dil ve duygusal gelişimleri hız kazanır. Bireysel şarkı söylediklerinde ise seslerini kontrol etmeyi, kendilerine güven duymayı keşfederler ve müziği iletişim aracı olarak kullanmaya başlarlar. Bu boyut çocuğun gelişiminde oldukça önemlidir. Yapılan bu çalışma, ilköğretime hazırlanan çocuğun, ana sınıfında sanat ve müzik eğitimi ile tanışmasının önemini vurgulamakta, müzik eğitimi kapsamında verilen ses eğitiminin önemi üzerinde durarak, ilgili literatür ışığında bilgiler vermeyi amaçlamaktadır. Ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin aldıkları eğitim içinde müzik derslerinin önemini vurgulayarak, konu hakkında karşılaşılan bazı sorunları ele almıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, müzik eğitimi, ses eğitimi.

A GENERAL OVERVIEW of VOICE TRAINING on PRE-SCHOOL

Abstract

It is now an indisputable dimension that preschool period has a very important role for children in education. Many teaching methods and techniques related to the subject have been developed and the main class teaching has become very important in various educational institutions. The most important dimension of the innovations in the 21st century educational approach, methods used in child development and education is seen in art, especially music. Positive effects on children are indisputable when audio studies that are within this type of activity and whose main objective is to support language development are planned and implemented correctly. The pre-school period uses the child as a musical instrument to show their emotions. Social, language and emotional developments gain momentum when they sing together. When singing individual songs, they start to control their voices, to trust themselves, and to use them as a means of music communication. This dimension is very important in the development of the child. This study puts an emphasis on the importance of pre-school children's meeting art and music while they are preparing for primary education. It also aims to give information in the light of the literature review in terms of music education by highlighting the singing lessons given in the pre-school institutions. Furthermore, by prioritizing the music lessons, some obstacles that pre-school teachers have had in their training have been mentioned in this study. It also emphasized the importance of music lessons in pre-school teachers' education and dealt with some of the problems encountered.

Keywords: Pre-school education, music education, voice education. .

GİRİŞ

Müziğin insanlar üzerindeki etkileri çocukluk yıllarına kadar uzanır. Çocuklar dünyaya müzik yetisi ile doğar ve müzik sevgisi ile büyürler. Akkaş 'a (1993) göre; "Çocuklar ritim ve sesi küçük yaşlardan itibaren kavrayabilmektedir. Bunun en belirgin örneği bebeklerin annelerinin ninnilerine uyarak ölçülü sesler çıkarması ve duydukları müziğin ritmine bütün vücuduyla katılmalarıdır".

Çocuklar, iç dünyalarında yaşadıklarını zaman zaman sözcüklerle anlatmada güçlük çektiklerinde müziği araç olarak kullanırlar. Müzik dinleyen çocuk, sessiz olmayı, dikkatini yoğunlaştırmayı ve müzik dinleyenlere sessiz kalarak saygı gösterme-

yi, sesleri tanımayı ve ayırt etmeyi öğrenmektedir. Farklı zamanlarda dinlediği müzikleri hatırlaması, dinlediği müzikte konu anlatıldığında konu ile müzik arasında neden-sonuç ilişkileri kurması, böylelikle bilişsel süreçlerin desteklenmesi sağlanmaktadır (Şen, 2006).

Müzik etkinlikleri çocuğun psikomotor gelişimini de etkilemektedir. Örneğin, müzik aletleri kullanan bir çocuğun büyük ve küçük kas gelişimleri desteklenir. Enstrümanlar çocukların psikomotor gelişimlerinde önemli olan koordinasyon, güç ve tepki hızı gibi kavramların gelişimine yardımcı olmaktadır. Çocuğun müziğe, vücut hareketleriyle tepki vermesi, müziğe uygun dans figürleri oluşturmaya çalışması, müziğe sesiyle eşlik ederek, sesini tanıması bilişsel ve psikomotor gelişimine katkı sağlamaktadır (Ömeroğlu, Ersoy ve diğ. 2003).

Müzik eğitime yönelik yapılan araştırmalar, büyük motor kasların kullanılmasyla gerçekleştirilen müzik eğitiminin sonuçlarının da, birçok çalışmada olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Örneğin; Joseph (1982)'in yaptığı araştırmada, bir okul öncesi kurumunda uyumlu vücut hareketleriyle müzik çalışması yapılan çocukların, aşına oldukları müziklere ve yeni duydukları müziklere karşı, bu eğitimi almayan çocuklara göre daha iyi bir performans gösterdikleri, duydukları müziği daha iyi algıladıkları ve çözümledikleri anlaşılmıştır (Akt. Kılıç, 2011).

Müziğin eğitimsel işlevleri müziğin bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerinin düzenli, sağlıklı, tutarlı, etkili, verimli ve yararlı bir biçimde gerçekleşmesini ve gelişimini sağlayıcı tüm müziksel öğrenme-öğretme etkinliklerini, bu etkinliklere ilişkin planlama, düzenleme ve örgütlenmeleri ve bütün bunlara ilişkin yapı ve işleyişleri kapsar. Müzik özü itibariyle eğitsel bir nitelik taşır. Herkes müzikle ilişkisinin biçimine, yönüne, kapsamına ve derecesine göre ondan bir şey alır, bir şey edinir, bir şey kazanır. Müziğin insan yaşamındaki hemen hemen tüm işlevleri ancak eğitim (müzik eğitimi) sayesinde oluşur, değişir, gelişir ve yetkinleşir. Bu bakımdan müzikle ilişkili herkes, müziğin eğitimsel boyutuyla da az-çok ilişkilidir demektir (Akkaş, 1993).

Okulöncesi eğitim denilince hemen aklımıza anaokulları gelmektedir. Genellikle 3-6 yaş grubu çocukları bu okulların ana kaynaklarıdır. Çocukların daha bilinçli eğitilmeleri, yeteneklerinin ortaya çıkartılması, zekâ düzeylerinin saptanması gibi belli başlı amaçları olan anaokullarının yararları kuşkusuz büyük değer taşımaktadır. Bu okullardan sonra temel eğitime başlayan çocuklar, gruplarına daha iyi uymakta, öğretmen, okul ve arkadaşlık kavramlarını bilerek geldikleri için daha bilinçli olmaktadır (Canbay, 1984).

ÇOCUKLARDAKİ SES GELİŞİMİ

Ses telleri çeşitli kasların ve sinirlerin yardımıyla inceli-kalın olmak üzere çeşitli seslerin çıkarılmasına yardımcı olur. Okul öncesi çocuğu ise gelişimini tamamlamadığı için ses tellerini denetleyemez. Bu sebeple birbirine çok yakın seslerle (Komalı aralıklar, kromatik aralıklar), uzak sesleri (6,7,8 li aralıkları) sağlıklı söyleyemez (Dinçer,2000:50).

Çocuklar, şarkı söylemeye başladıklarında, annelerinin sesini örnek alırlar. Annelerinin sesi, onlar için değerlidir. Bu nedenle, bayan eğitimcileri daha kolay taklit edebilirler. Bu dönemde, çocuğun ses özellikleri; yalın, düz yani vibratosuz, parlak ve renklidir. (Çevik, 1999: 51).

Çocuk seslerindeki melodik yapı 3 yaşından itibaren gözüktür. Orff ve Kodally'ye göre çocuk sesindeki ilk yapılanma inici minör aralığı ile başlar. Yine Orff 1971 Ball State Üniversitesinde yaptığı deneysel araştırmada minör üçlüye ek olarak pentatonik dizinin de çocuğun ses gelişimine uygun olduğunu açıklamıştır (Yüksel,1996: 37).

Çocukların ses genişlikleri ve alanı, dardan geniş; 6 yaşına kadar daha çok kalın seslere, 6 yaşından sonra ise hem kalın ham ince seslere doğru genişleyen bir gelişim çizgisi gösterir. Ancak çocuğun ses genişliği ve gelişim çizgisi her yaşta ve her çocukta aynı değildir. Ses genişliği ve gelişim çizgisi, içinde yaşadığı doğal, toplumsal ve kültürel ortama göre değişir. Bununla birlikte Batı Avrupa'da yapılan bir araştırmada; Süt bebeklik döneminde la 1 (piyanonun 4. oktavındaki la sesi) dolayında olan çocuk sesi 1,2 yaşlarında fa 1'e , 3-5 yaşlarında mi 1'e doğru, 6-8 yaşlarında ise si 1'e ulaşan bir gelişme çizgisi gösterdiği saptanmıştır. Buradan hareketle okul öncesi çocuğunun henüz ses gelişimini tamamlamadığı, bu yüzden istisnalar hariç söyleyebildiği nota sayısının sınırlı olduğu ortadadır. Ancak çocuğun aktif müzik eğitimine yani onun müziğe katılımını sağlayacak uygulamalara başlatılması için sesinin gelişimini beklemek de çok yanlış olur. Çünkü çocuk zihnî olarak müziği takip edebilecek durumdadır (Başer, 2004).

Kızıldeli'ye (2000) göre; Lunchsinger ve Arnold (1967), çocuklarda müzikal ses aralığının gelişmeyle birlikte arttığını ve çocukların müzikal olarak kabul edilebilecek sesler üretebildiklerini, bu gelişme süreci içerisinde şarkı söylemek için genellikle 1,5 oktavın üzerinde müzikal ses aralığına, bunlardan %30'unun 2 oktava varan daha geniş ses aralığına sahip olduklarını belirtmektedirler.

Çocuklarda fizyolojik ses aralığı müzikal ses aralığından daha geniştir. Çocukluk döneminde fizyolojik ses aralığı (çıkarılabilen en tiz ve en pes ses aralığı) oldukça sabit

kalırken müzikal ses aralığı gelişir. Gelişim süreci içerisinde şarkı söylemek için genellikle 1,5 oktav civarında ses aralığını kullanabilirler (Lunchinger ve Arnold, 1967).

Yaşlar	Ses Aralıkları
3	d 1 – a 1
4	d 1 – a 1/b 1
5	d 1 – b1
6	d 1 – b 1/c 2
7	c 1 – c 2

Tablo 1: Yaşlara göre ses aralıkları

ŞARKI SÖYLEMENİN YARARLARI

Şarkı söylemesi, çocuğun sesini kullanmayı öğrenmesini sağlamakta, şarkı sözlerinde bilmediği sözcüklerin anlamlarını kavramasına yardımcı olmaktadır. Birlikte şarkı söyleme, çocukların seslerini birbirlerine göre kontrol etmelerine, ortak bir uyum için çaba göstermelerine, aynı etkinliği paylaşmanın zevkine varmalarına katkıda bulunmaktadır. Böylelikle çocukların dil, sosyal ve duygusal gelişmeleri desteklenmektedir (Şen, 2006).

İyi bir nefes için duruş çok önemlidir. Ses üretimine yumuşak atakla başlanmalıdır. Yumuşak atak ses zenginliği ve rengi için daha uygundur. İyi bir ses üretimi için gırtlak çok serbest olmalıdır. Çocuk seslerinde vibratoyu çok geniş tutmadan, küçük bir vibratoyu yerleştirmek gerekir. Rezonans çalışmaları mutasyondan önce başlamalıdır (Popov, 1989).

Okulöncesi dönemde verilen müzik eğitimi, çocuklara bazı kavramların ve değerlerin kazandırılmasında önemli bir yol oynamaktadır.

- **Ruhsal Bakımdan:** Okulöncesi müzik eğitimi, çocuğun psikolojik gelişiminde olumlu rol oynar. Müzik eğitimi yoluyla çocuklara, iyiyi, doğruyu ve güzeli kavratarak toplumsallaşması yolunda küçümsenmeyecek mesafeler alınabilir. Müzik eğitimi yoluyla ruhsal bakımdan doyum sağlayan çocuk, hem sağlıklı bir ruhsal gelişim hem de sağlıklı bir kişilik yapısı kazanma şansına kavuşmaktadır (Akkaş, 1993).

• **Kültürel Bakımdan:** Müzik bir anlatım yoludur, anlatım ise dil ile gerçekleştirilir. Müziksel anlatım, ancak müzik diliyle ifade edilebilir. Müziğin, insanın ortak dili olması özelliğinden dolayı çocuğun kendi ülkesi ve başka ülkelerde yaşayan insan topluluklarını ve onların kültürlerini anlaması ile evrensel kültürün temelleri oluşturulur. Kitle iletişim araçları yoluyla, insanların duygularını ifade etmede ve farklı toplumların kültürel özelliklerini yansıtan müzikler yayılmakta ve dinlenmektedir. Bu açıdan, müziğe bir kültür aktarması olarak da bakılabilir. Çocuk kendi kültür ve geleneklerini müziği ve danslarıyla tanır, milli duygularını geliştirir. Bu kültür ürünü olarak müzik, içinde filizlendiği toplumun tüm kültür öğelerini taşır ve bunları sürekli biçimde geleceğe iletir. Bu yönüyle müzik geçmişle gelecek arasında bir bağ kurar ve kuşakları birbirine bağlar. İnsanın yapısı ve yaradılışı gereği müzik, hoşlanma, keyif alma, neşelenme aracı olmanın çok ötesinde, insan için çok daha derin, köklü, kapsamlı ve anlamlı ilişkiler ifade eden bir yaşam biçimi, bir kültür ürünüdür. Eğitimin diğer safhalarında olduğu gibi, okulöncesi müzik eğitimi, çocuğa o ülkenin kültür değerlerini kavratarak toplumsallaşma sürecinde önemli bir rol oynar. (Şen,2006).

• **Sosyal Bakımdan:** Okulöncesi dönemde müzik eğitimi, çocuğa diğer çocuklarla beraberce mutlu yaşama alışkanlığını kazanmada yardımcı olur. Her çocuk çeşitli müzik etkinliklerinde yer aldığı, gerek şahsen ve gerek sorumlu bir üye olarak yaptığı grup çalışmalarında, bu amaca doğru yönelecektir. Bunun neticesi olarak da çocuk sosyalleşecektir. Çocukların toplumsal etkinliklere katılma deneyleri oldukça azdır. Müzikal etkinlikler, çocuğa toplumsal ve sosyal bir ortama sokarak ferdi, grup ve toplu iş yapmalarını sağlayacağından, toplumsal etkinliklere katılma deneyleri artacaktır. Grup ve toplu çalışmalar çocuğa, toplu çalışma, düzenli ve disiplinli olma, çevresine uyum sağlama ve birlik içinde mutlu yaşama alışkanlıklarını kazandıracığından, çocuklar sosyalleşme sürecine gireceklerdir (Akkaş, 1993: 11).

• **Zekâ Gelişimi ve Anlayışı Bakımından:** Okulöncesinde yapılacak müzik eğitimi, çocuğa yaşamı algılama, yorumlama, yaratıcılık ve düşünme sistemini geliştirme ve eğitme konularında etkili olacaktır. Okulöncesinde verilecek zengin bir müzik eğitimi, çocukların müzik anlayışlarının ve yeteneklerin gelişmesine yardım edeceği gibi, karşılaşılabilecek problemlerin ve olayların nedenini anlamada kolaylık sağlayacağı kabul edilebilir bir varsayımdır. Ayrıca yaşantıları da tedrici olarak geliştirilecek şekilde düzenlenirse daha iyi bir müzik anlayışı kazanacakları düşünülebilir. Müzik, sanat eğitiminin temel öğelerinden biri olup, zihinsel süreçlerin de bir ifadesidir (Akkaş, 1993: 12).

Şarkı söylemenin çocuklar için yararlı olması, şarkı seçiminin doğru yapılması yanında, şarkı öğretiminde doğru yöntem ve tekniklerin uygulanmasına bağlıdır. Bu noktada her öğretmen, doğru, yararlı ve yaratıcı olduğuna inandığı farklı yöntemler uygulayabilir. Bununla birlikte, genel olarak izlenebilecek yollar aşağıdaki şekilde sıralanabilir: (Ekici, 2010: 178).

1. Öğretmen önce şarkının adını söyler ve konusu hakkında kısa bir açıklama yapar. Şarkı içindeki bilinmeyen sözcüklerin anlamını açıklar. Bu sözcükler öğretilirken, yardımcı araç olarak bazı resimler, kuklalar ya da kısa bir öykü anlatımı kullanılabilir.
2. Eğitimci, şarkının ezgisini bir çalgı ile çalar ve şarkıyı birkaç kez söyler.
3. Şarkı bölümlere ayrılır ve parçadan bütüne geçiş yapılır.
4. Şarkının sözleri çalışılır.
5. Şarkı ile ilgili ritim çalışmaları yapılır.
6. Şarkıyla ilgili basit ritmik hareketler, danslar ve rontlar yapılabilir.
7. Şarkı bir çalgı eşliğinde öğretilir ve söylenirse daha eğlenceli olur.
8. Tüm çocukların şarkıya katılımı sağlanmalı ve ses sorunu olan çocuklar desteklenmelidir (Ekici, 2010: 179).

OKUL ÖNCESİ MÜZİK VE SES EĞİTİMİNDE ÖĞRETMENİN YERİ

Eğitim aşamaları içerisinde özellikle okul öncesi dönemde müzik etkinliklerinin gerçekleştirilmesi, çocuğun sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişiminde çok büyük rol oynamaktadır. Dolayısıyla bu dönemde verilen müzik eğitimi oldukça önem taşımaktadır. Mantie ve Tucker (2008: 224); okulda öğrenilen müzik eğitimi temelini "tüm yaşamın en değerli hazzı" olduğuna dair genel bir inanışın olduğunu belirtmişlerdir.

Çocuk, sesten örülmüş bir evrene doğmaktadır. Kaynağı, türü ve işlevi çok değişik olan bu sesleri algılamakta, çözümlenmekte, yorumlamakta ve giderek bu ses evrenini, anlatım gücü ölçüsünde söz, çizgi, renk, desen, oyun, mimik, hareket gibi değişik anlatım türlerine dönüştürmektedir. Bu süreç, çocuğun yaşamının ayrılmaz bir parçası olur (Halvaşi, 1989).

Okulda, öğrencilerin müzik zevkinin ve yeteneğinin geliştirilmesine yönelik müzik ders ve etkinliklerinin en önemlisi "ses eğitimi" dir. Bu nedenle, müzik eğitiminde öğretmenin kullanacağı eğitici müzik, teknik yönden, içerik yönünden ve müzikal yönden büyük önem taşımaktadır. Ses eğitiminde, öğrencilerin ses sağlığını korumak, seslerini doğru şekilde kullanmalarını ve bireysel olarak grup olarak ya da birlikte

şarkı söylemekten zevk almalarını sağlamak amacıyla, her sınıf ve yaş grubu için uygun düzeyde şarkılar seçilmeli, doğru konuşma kuralları ve uygun ses eğitimi teknikleri ile verilmelidir (Elmas, 1988: 239).

Müzik derslerinde, öğretmenin ses eğitimi çalışmalarını verimli ve nitelikli bir şekilde yapması için, insan seslerini ve ses özelliklerini (özellikle çocukluk ve gençlik dönemi) iyi bilmesi çok önemlidir. Bu şekilde, ses eğitimi çalışmalarının ve şarkı seçiminin doğru yapılması ve uygun şarkı öğretim yöntemlerinin seçilmesiyle, hem öğrencilerin ses sağlığı korunacak, hem de istenilen düzeyde ve nitelikte ses eğitimi verilebilecektir (Ekici, 2010).

Yurt dışında yapılan araştırmalar, okul öncesi kurumlarında görev yapan ana sınıfı öğretmenlerinin ve temel eğitimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin birçoğunun, müzik eğitimi alanında yeterli bilgi ve birikime ve müzik etkinliklerinin nasıl uygulanacağına dair gerekli bilgi ve beceriye sahip olmadıklarını, bu yüzden de, bu alana eğitim-öğretim esnasında gerekli ve yeterli zamanı veremediklerini göstermektedir. (Scott-Kassner, 1999). Ülkemizde yapılan araştırmalar da bu durumun farklı olmadığını ortaya koymaktadır (Kocabaş, 2000; Küçüköncü, 2000, Güler, 2006; Karkın ve Kılıç, 2010). Bundan dolayı öğretmenlere, bu konuda eğitimler düzenlenmeli ve bu dönem öğrencilerinin müzik dersini sevmeye ve ilgi duymaları konusunda nasıl bir yöntem ve yaklaşım izlenmesi gerektiğine dair bilgi verilmelidir (Kılıç, 2009).

Halen uygulanan program incelendiğinde, bilişsel alan kısmında müzik ile ilgili olarak sesleri ayırt edebilme başlıklı bir hedefin ve dört hedef davranışın yer aldığı görülmektedir. Okulöncesi eğitim ile ilgili kaynaklarda okulöncesi eğitim kurumlarında müzik etkinlikleri içerisinde, ritim çalışmaları, şarkı söyleme, müzikli dramatizasyon, ses ayırt etme çalışmaları, müzik dinleme, yaratıcı dans gibi etkinliklerin yer aldığından bahsedilmektedir. Okulöncesi eğitimde müzik etkinliğini yapacak olan eğitimci, müzik etkinlikleri ile kazandırılacak olan hedef ve hedef davranışları tespit edebilmeli, tespit ettiği hedef ve hedef davranışlara uygun müzik etkinliklerini belirleyebilmeli, yapacağı müzik etkinliklerinin zamanını ve ne kadar süreceğini saptayabilmeli, etkinlikleri yaparken kullanacağı her türlü materyali amacına uygun olarak seçebilmelidir. (Oktay, 2000: 98).

Sözü edildiği gibi; öğrencilerin müziği keşfetmesi, tanınması, öğrenmesi için dans bir araç olarak kullanılabilir. Dans içeren müzik etkinliklerinde ritmik hareket, müzik eşliğinde doğaçlama hareketler, ses üretmek için bedensel hareketleri kullanma, şarkı söylerken bedensel hareketler vb. kullanılabilir. Fakat burada dikkat edilmesi gereken nokta; eğer öğretmenin verdiği müzik eğitimi içerisinde hareket kullanılacaksa; öğrencilerin daha istekli bir katılım gösterebilmeleri için, onların ne tür hareketleri yapabil-

diklerinin ve beklediklerinin açığa kavuşturulmasını sağlamaktır. Buna yönelik olarak öğretmenin görevi, bu bedensel hareketleri öğrencinin bedensel hareket deneyimlerinin üzerine kurması ve hareket ile müzik ilişkisini dikkatli bir şekilde ele almasıdır. Bunun için öğretmen ritmik hareketlere dikkat çekmeli, beden bir ritim çalgısı gibi kullanılabilmesine dair etkinlikler düzenlemeli, örnekler vermeli, mümkünse farklı örnekler izletmeli, hareket yoluyla müziğin öğrenilmesi odaklı etkinlikler hazırlamalı ve müzik öğretimi yoluyla çocukların hareket becerilerini geliştirmelidir(Kılıç, 2011).

Çocuğun, bir şarkıyı öğrenip, söyleyebilmesi için, ritim duygusunun gelişmesine ihtiyaç olduğu gibi, seslerin incelik-kalınlıklarını duymasına ve doğru kullanmasına da gerek vardır. Bu nedenle, ritim eğitimi ile birlikte kulak eğitimine de önem verilmelidir. Ayrıca çocuğa sesini nasıl kullanacağı ve nasıl şarkı söyleyeceği de kavratılmalıdır. Bu üç eğitim de birbirinden kopuk olmadan, birlikte yürütülmelidir. (<http://www.okuloncesipaylasim.com/2008/11/okul-ncesi-dnemde-mzik-etkinlikleri.html>).

Gestalt'ın "Öğrenmede Bütünlük" İlkesi'ne göre, öğrenme ortamında bir öğrencinin birbirinden ayrı ve ilgisiz parçaları öğrenmesi çok zordur, fakat birbiriyle ilgili olan ve bütün olanı algılaması çok daha kolaydır (Senemoğlu 2005, 260-262).

Çocuklara sayılar, renkler, hayvanlar, giyecekler, yiyecekler, taşıtlar, doğa ve doğa olayları, çeşitli duygular, okul gibi birçok konunun öğretiminde şarkılar kullanılmaktadır. Bayramlar, doğum günleri şarkılarla kutlanmaktadır. Çocuğun yaşamında şarkılar çok önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle çocuklara şarkı seçerken çok titiz davranılmalıdır (Hildebrandt, 1998)

Çocuklar için şarkı seçerken dikkat edilmesi gereken noktalar şu şekilde sıralanabilir:

- a) Şarkı sözleri sade ve anlaşılır olmalı, hafızada kolay kalmalı.
- b) Şarkılar, çocukların günlük yaşamlarıyla ilgili olan konular arasından seçilmelidir.
- c) Seçilen şarkılar konularla ilgili kavramları geliştirici, hareketli, zevkli ve eğlendirici nitelikte olmalıdır.
- d) Sözleri değiştirilmeye elverişli olan, çocukları yeni sözler bulma ve yaratmaya yönlendiren şarkılara yer verilmelidir.
- e) Şarkıların bireysel ya da grup, bireysel/grup söylenebilme özelliği göz önünde bulundurularak farklı özellikte şarkılar seçilmelidir.

f) Şarkı seçerken çocukların yaşları, müziksel gelişim düzeyleri dikkate alınmalıdır.

g) Hareketli, neşeli şarkıların yanı sıra, ninni gibi sakinleştirici şarkılara da yer verilmelidir.

h) Çocukların tamamının isimlerinin geçebileceği şarkılar da öğretilmelidir.

i) Seçilen şarkı çocukların sesine uygun olmalıdır.

j) Şarkının melodisinin tekrarlanabilir bölümlerden oluşmasına, ritminin kolay olmasına dikkat edilmelidir. (Akkaş:1993, Wolf: 1994).

Ayrıca, hatasız şarkı söyleme, çocuğun bir melodiyi yardımcı olmaksızın tam anlamıyla taklit etme yeteneği anlamındadır. Sekiz yaşa kadar hatasız şarkı söylemenin temelleri oluşur ve şarkı söyleme öğretilbilir bir beceridir (Wolf, 1992). Şarkı söylerken çocukların bağırma sesi yerine, şarkı söyleme seslerini kullanmaları hatırlatılmalıdır (Spaeth, 1994).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Müzik eğitime yönelik yapılan araştırmalar, büyük motor kasların kullanılmasyla gerçekleştirilen müzik eğitiminin sonuçlarının da, birçok çalışmada olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Yapılan araştırmalarda, bir okul öncesi kurumunda uyumlu vücut hareketleriyle müzik çalışması yapılan çocukların, aşına oldukları müziklere ve yeni duydukları müziklere karşı, bu eğitimi almayan çocuklara göre daha iyi bir performans gösterdikleri, duydukları müziği daha iyi algıladıkları ve çözümledikleri anlaşılmıştır. Harekete dayalı müzik eğitimi alan çocukların melodik farklılıkları daha kolay kavradıklarını savunulmakta, sistemli bir psikomotor deneyime sahip öğrencilerin müzikteki unsurları ve farklılıkları algılamalarında önemli bir fark olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak; müziği hareketlerle canlandırmanın, müzikal anlayışın bir göstergesi olduğu kabul edilebilir (Retra; 2005: 2).

Kılıç (2011) yaptığı araştırmasında, müzik ve hareketi birleştiren dans çalışmaları da müzik öğretiminde etkili bir araç olduğunu, öğrencinin müzik ve hareketi örtüşürmede vücut dilini öğrenmesi ve geliştirmesi, uzamsal farkındalığı oluşturması, yaratıcı hareketleri geliştirmesi, ritmik şekilde zamanı ve hareketi uygun şekilde bir araya getirebilmesinin önemini belirtmektedir. Bu kapsamda müzik eğitimi ve öğretiminde yapılan çalışmalar, öğrencinin dikkat ve öğrenme yoğunluğunu müzikal sesler üzerinde toplamasını ve bu seslere uygun şekilde beden hareketlerini oluşturulabilmesini, müzik cümlelerinin çözümlenmesini, bedenin müzik ve ritimle eşgüdümlü olmasını sağlayabilme yönünde olmalıdır. Böylece öğrenci, müzik dinleme, müziksel ifade ve fikirleri anlayabilme konuları üzerinde gelişim sağlayacaktır.

Şarkı söyleme, diğer müzikal çalgıları çalmaya zemin hazırlar ve iletmeye yardımcı olur. Bütün çocuklar çalgı çalma yeteneğine sahip değildir ve herkesin bir çalgı sahibi olması zordur. Ancak, her sağlıklı çocuk, en güzel ve doğal müzik aracı olan “sese” sahiptir. Bu nedenle, müziksel işitme, okuma ve yazma becerisi, ses ile söyleme aracılığıyla elde edilir (Yiğit, 2000: 16,17). Bu bağlamda, müzik eğitiminde temel olan, çocuğun sesini eğitmek ve doğru şarkı söylemesini sağlamaktır (Ekici, 2010: 167).

Bu yaş grubu (3-7 yaş arası) çocuklar üzerinde yapılan araştırmalarda tespit edilen ses aralıkları aşağıda tablo haline getirilmiştir. Eğitimcilerin çalışmalarında bu ses aralıklarına dikkat etmeleri önerilmektedir.

Töreyin’e (1997) göre, okul öncesi ve ilköğretim kurumlarında görev alabilecek niteliklere sahip müzik öğretmenlerinin yetiştirilmesi, müzik öğretmeni yetiştiren kurumların temel amaçlarından biri olmalıdır.

Müzik eğitiminin gereken yeri alabilmesi ise, ilk önce iyi bir program, programı uygulayabilecek nitelikler sahip öğretmen, araç-gereç ve çalgı sayesinde sağlanabilir. Okul öncesinden başlayarak, ilköğretim, orta öğretim ve yükseköğretim programlarında müzik eğitimi verecek öğretmenlerin, mutlaka ülkemiz insanlarına, çağın ve ülkemizin ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde yetiştirilmesi gerekmektedir. Ülkemizde Müzik Öğretmeni, Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Programlarında ve Türk Müziği konservatuarlarında yetiştirilmektedir. Okul öncesi ve ilköğretim kurumlarının I ve II devrelerinde müzik derslerini yürütme görevi Anaokulu ve Sınıf Öğretmenlerine verilmiştir. Bu öğretmenlerde Anaokulu ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde yetiştirilmektedir (Küçüköncü, 2000).

Öğrencilerin dinlemeye odaklanma, dikkati bir noktaya yoğunlaştırmayı geliştirerek belirli sesleri ya da verilen yönergeleri anlamalarında etkilidir. Şarkılı oyunlar, müzik eşliğinde yürüme, koşma, zıplama gibi hareketler ve şarkıdaki duraklamalar, dinlemeye odaklanmayı sağlamaktadır. Müziksel öğrenmenin temeli olan dinleme ile ilgili etkinlikler bu amaçların gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır (Wolf, 1992). Anaokulu öğretmenleri de bu alanda çeşitli etkinlikler yapmalıdırlar.

Ayrıca yapılan araştırmalara göre, kulak eğitiminin en önemli ögesi olan ritim, her insanın doğumuyla birlikte getirdiği bir duygu olup çevremizde mevcut olan bir doğa olayı olarak açıklanmaktadır (Ürfioğlu, 1989).

Çocuklara ritim eğitimi verilirken basitten zora doğru bir yol izlenmeli, hareket, ses, şarkıya eşlik, müzikle ritmik hareketler yoluyla verilmeye çalışılmalıdır. Başlangıçta diğer kişilerden bağımsız bir şekilde duyularıyla hareket eden çocukların, bu bağımsız davranışları, müziksel algıda, ritim tutmanın ilk adımı olarak kabul edilmektedir.

Daha sonra ise çocuklar grup içerisinde, gruba uyum sağlayarak ritim tutabilmektedirler. Çocukların ritim yeteneğini geliştirmek için deneyimlerini artıracak etkinliklerin sağlanması, ritim yeteneğinin gelişimini hızlandırmaktadır (Sığırtmaç, 2002).

Çoğunlukla çocuğun oyununun içinde müzik, müziğin içinde oyun saklıdır. Çocuğa ulaşmanın yolu onun dilini anlamaktan, yani oyun ve sanatı, dolayısıyla müziği aracı kılmakla kolaylaşır. Özellikle okul öncesini kapsayan yaş gruplarında müzik çalışmaları, sevindirici, eğlendirici, mutluluk verici bir uğraştır. Onun mutluluğu bir yandan sağlıklı duygusal dengeyi hazırlarken diğer yandan zihnî kapasitesinin açığa çıkmasına sebep olmaktadır. İşte bu temel noktadan itibaren eğitimde müziğin kullanımını kayda değer başarılı sonuçlar vermektedir. Başta dil, zihin ve duygusal gelişim olmak üzere, sosyal gelişim ve kişilik gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır (Başer, 2004).

Ayrıca eğitmenin bu konudaki donanımı okul öncesi dönemde müzik eğitimi alan çocukların hayatında herkesten daha fazla önem taşımaktadır. Bu açıdan okul öncesi öğretmeni yetiştiren kurumlardaki programlarda müzik ders saatlerinin fazlalaştırılması şarttır. Aynı şekilde ilköğretime müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki programlarda da, okul öncesi müzik dersi müfredatı genişletilerek verilmelidir. Her iki bölüm birbiri ile bağlantılı bir şekilde bilgi alışverişinde bulunmalı, her iki branş ortak çalışmalara daha fazla yer vermelidir.

KAYNAKLAR

- Akkaş, S. (1993). Okulöncesi Eğitimde Müzik, Ankara: G.Ü. Mesleki Eğt. Fak. Yayınları.
- Başer, F.(2004). Müziğin Okul Öncesi Dönemde Çocuk Gelişimine Katkısı, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı 8, 271-284.
- Canbay,C. (1984). Okulöncesi Müzik Kurumlarında Müzik Eğitimi, 1.Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu Bildirileri, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları,İzmir.
- Çevik, S. (1999). Koro Eğitimi Yönetimi ve Teknikleri. Ankara: Yurt renkleri Yayınevi.
- Diñer, İ. (2000). Çocuk Gelişimiyle İlgilenenler İçin Müzik El Kitabı, İstanbul.
- Ekici, T. (2010). Okulöncesi ve İlköğretim Döneminde Çocuklara Yönelik Ses Eğitimi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 1, 159-182.
- Elmas, Y. (1988). Çocuklar ve Gençler İçin Yazılacak Eğitici Müzik İhtiyacı ve Bestecilerin Bu Yönde Teşviki. Ankara: Birinci Müzik Kongresi Bildiriler. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü. 14/18 Haziran.

- Güler, N. (2006). Okul Öncesi Öğretmenlerin Müzik Etkinliklerini Gerçekleştirme Durumları ve Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Halvaşı, B. (1989). Okul Öncesi Çocuklarda Piyano Eğitimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Hildebrandt, C. (1998). Creativity in music and early childhood. *Young Children*, 53(6);68-74
- Kılıç, I. (2011). Okul Öncesi Müzik Eğitimi. Pegem Akademi, Ankara.
- Karkın, M. ve Kılıç, I. (2010). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Müzik Öğretiminin İncelenmesi. II. Ulusal Güzel Sanatlar Eğitimi Sempozyumu, 8-10 Nisan 2010, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Çanakkale.
- Kızıldeli, N. (2001), Mutasyon Döneminde Ses Eğitiminin Önemi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, s.1,5
- Kocabaş, A. (2000). Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Derslerindeki Yetersizliklerine İlişkin Görüşleri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7, 7-11.
- Küçüköncü, Y. (2000). Sınıf Öğretmenliğinde Müzik Eğitimi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı.7, 1-5.
- Lunchsinger, R. And Arnold, G.E.,(1967), *Voice-Speech-Language Clinical Communication, Its Psychology and Patology*, Wadsworth Publishing Company California, 131-134.
- Mantie, R., & Tucker, L. (2008). Closing The Gap: Does Musicmaking Have To Stop Upon Graduation? *International Journal of Community Music*, 1, 217-227.
- Oktay, A. (2000). Yaşamın Sihirli Yılları: Okulöncesi Dönem, Epsilon Yayınevi, İstanbul.
- Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö. ve diğerleri. (2003). Müziğin Okul öncesi Eğitimde Kullanılması. Kök Yayıncılık, 1.Baskı. Ankara.
- Popov, V. (1989). "Çocuk Koroları Eğitimi" TRT Tarafından Düzenlenen Seminer Notları'ndan, Ankara, 1989
- Retra, J. (2005). Musical Movement Responses in Early Childhood Music Education Practice in the Netherlands. MERYC Researching Different Approaches to Music Education Practice with Young Children Conference, 4-5 April 2005, The University of Exeter, United Kingdom.

- Scott-Kassner, C. (1999). Developing Teachers for Early Childhood Programs. *Music Educators Journal*, 86(1), 19-25.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim. Kuramdan Uygulamaya*, Gazi Kitabevi, (12. baskı), Ankara.
- Sığırtmaç, A, (2002). Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c.3, 31-39.
- Spaeth, J. (1994). Finding quality literature for young children. *Teaching Music*, 2(1);40-41.
- Şen, Y. (2006). Okul öncesi Dönemde, Çocuğun Gelişiminde Müziğin Önemi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt 7, Sayı 1, 337-343.
- Şen, Y. (2006). Okulöncesi Dönemde, Çocuğun Gelişiminde Müziğin Önemi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.7, Sayı 1, 337-344.
- Töreyin, A.M. (1997). Türkiye'nin İlköğretim Kurumlarındaki Müzik Eğitimcisi Sorunu. *Filarmoni Sanat*, Sayı.142
- Wolf, J. (1992). Let's sing it again: creating music with young children. *Young Children*, 47(2);56-61
- Yüksel, D. (1996), *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Müzik Eğitimi*, İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yiğit, F. (2000). *Müzik Eğitiminde Kodaly Metodunun Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.